

Keresztury Dezso: Irtany János géniusza

It lángelme műveiben újdonságát és váratlanosságát szokták ünnepelni; a kinyilatkoztatászerű erőt: a szellem csodáját, és a tüneményeszerű egyetlenséget: az egyéniség csodáját. Irtany költői világa műveltségünk szerves elemévé vált, olyan természetes birtokunkká, melyet már alig látszik szubszegezőnek ápolni. Szellemeinek váratlanossága, alkotásainak újszerűsége nemigen válik tehát tudatosai közönségünk körében. Ő maga sem hangúlyozta eredetiségét. Mintaképek tekintélyével támasztotta alá a maga igazát. Itávetette magát a nyelv törvényeinek, s mégis, egy magyar költőben sem volt annyi kifejezésbeli merészesség, mint benne. It költői művészek mesterének mutatta magát, aki csak a hangzás dús változataiban, a formák tökéletességében, a képek biztos és eleven rajzokban leli örömét, s közben egy nagyanyai, új magyar világot épített fel.

Irtany nem a semmiből épített világot magának; a valószínű zűrzavaros, ellenséges anyagát formálta át költészetté. It nép világából indult ki, de felhasználta mindast, amit - mint értékes ércet - a régiségből is kibányászhatott. Bölcsője „magyarai ringatta”; kötelességtudására hazájában jelölte ki helyét; meggyőződése volt, hogy az igazi költő „az legyen, mi népe”. De ennek az elidegeníthetetlen, szilárd magyarságnak birtokában nyugodt biztonsággal engedte a világinodalom nagy szellemeit magára hatni.

Költészete valóban egész és egységes világ. It évekként ő is változott, bár soha nem tagadta meg azt, amiért egyszer lángolt: Petőfit és a népet, s azt sem, amit vállalt: a klasszikus fegyelmet és az akadémikuságot. De bizonyos, hogy életművének egyes elemeit kora határozta meg, a kor, amelyben nem tudott teljesen kibontakozni az ő nagysága.